

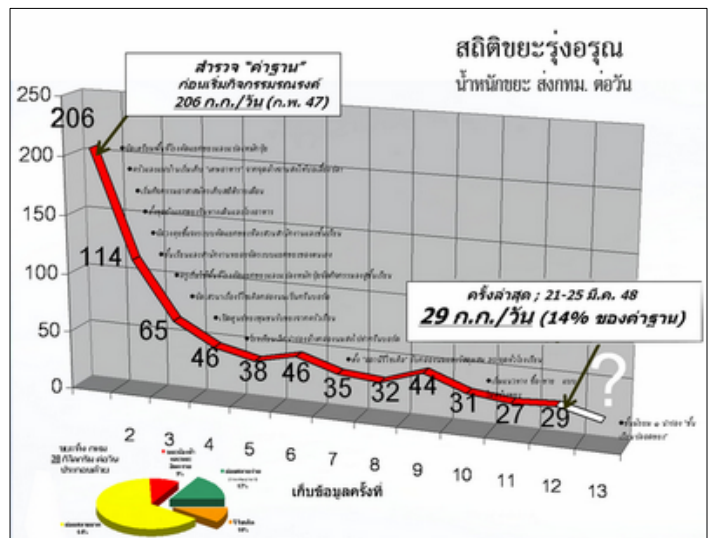
โครงการ ของเสียเหลือศูนย์

โรงเรียนรุ่งอรุณ

๑. ภาพรวมของโครงการ

โรงเรียนรุ่งอรุณเคยประสบกับปัญหาจากการที่มีขยะเกิดขึ้นในแต่ละวันเป็นจำนวนมาก เฉลี่ยวันละถึง ๒๐๖ กิโลกรัม (ก.พ. ๔๗) เนื่องจากไม่ได้มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง เกิดการสะสมเป็นกองขยะขนาดใหญ่ก่อนรถเทศบาลจะมารับไปในช่วงสุดสัปดาห์ ก่อทึสนะอูจาด ส่งกลิ่นเหม็น ทำความรบกวนทั้งแก่โรงเรียนและชุมชนที่อยู่ติดกัน ต่อมาทางโรงเรียนได้จัดตั้ง *ฝ่ายจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม* ขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหา ตลอดจนสร้างกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างจริงจัง โดยมีเป้าหมายคือ การมุ่งเป็นชุมชนที่สามารถจัดการขยะและของเสียได้ด้วยตนเอง ด้วยวิธีการเหมาะสม เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ภายใต้กระบวนการที่เน้นการ *“เปลี่ยนขยะเป็นทรัพยากร”* โดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ทั้งนักเรียน ครู บุคลากร ตลอดจนผู้ปกครอง ที่ร่วมสนับสนุนวัฒนธรรม *“ไม่สร้างขยะ”* ให้เกิดขึ้นในโรงเรียน ส่งผลให้ปริมาณการทิ้งขยะของโรงเรียนออกสู่ กทม. ทอยลดลงเรื่อยๆ จนเหลือเพียงราวหนึ่งในสิบของจุดเริ่มต้น ภายในเวลา ๑๘ เดือน (๒๑ กิโลกรัมต่อวัน – ส.ค. ๕๘) ทั้งยังมีแนวโน้มที่จะลดลงอีก ซึ่งโรงเรียนหวังไว้ว่าจะไม่มีขยะเหลือส่งให้แก่ กทม. เลยในที่สุด

๒. ฐานคิดในการออกแบบโครงการ

ตามหลักคิดแบบอริยสัจ ๔ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

สภาพปัญหา คือ “ขยะ” นั้น ไม่มีตัวคนที่แท้จริงในโลก หากประกอบขึ้นจากทรัพยากรจากธรรมชาติชนิดต่างๆ อันเป็นส่วนเหลือมาจากการบริโภคของมนุษย์ ที่ถูกทิ้งให้มาอยู่รวมปะปนกัน เกิดเป็นสภาพที่

ไม่น่าดู และขู่ยกต่อการจะหาทางแยกประเภทเพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์ได้อีก

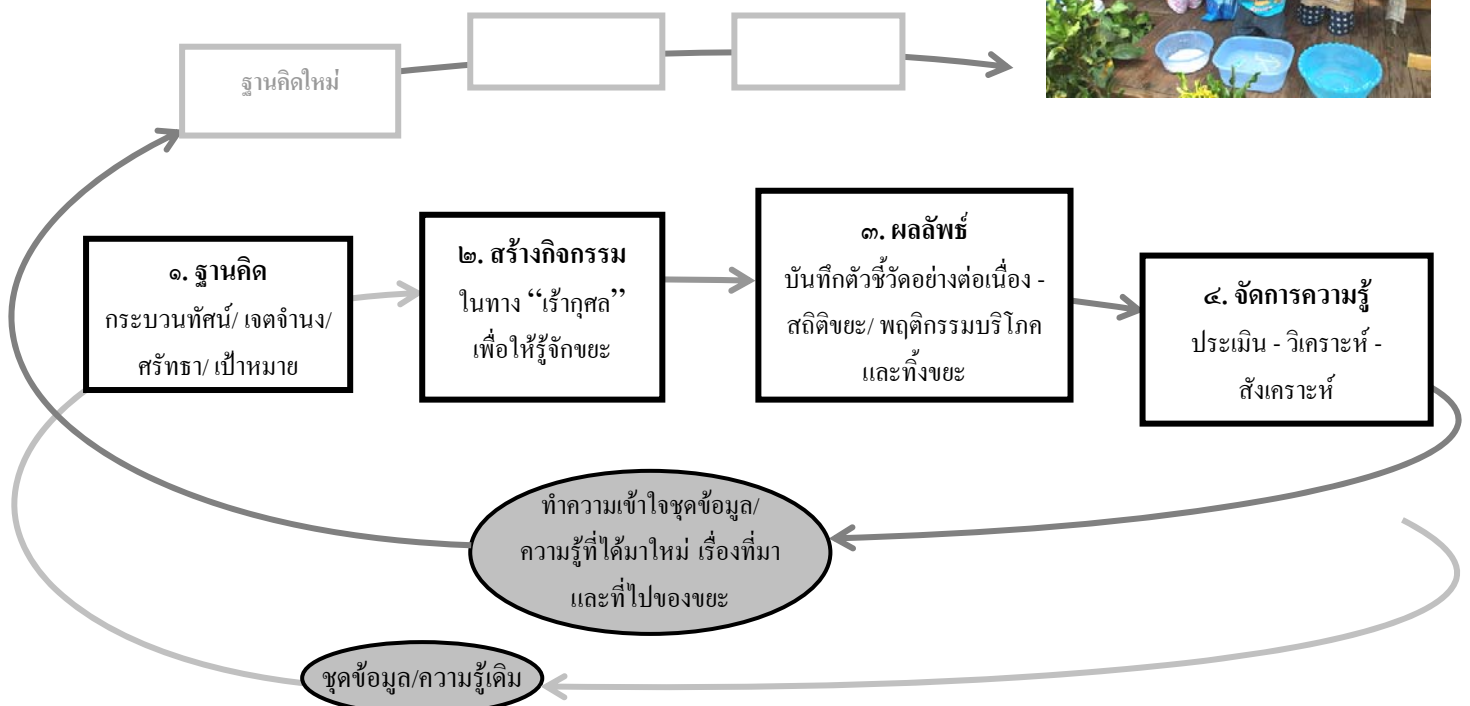
เหตุแห่งปัญหา คนส่วนใหญ่มีข้อมูลเรื่องการแยกขยะอยู่แล้ว ดังนั้นสาเหตุหลักจึงมิใช่การขาดความรู้หรือข้อมูลที่ถูกต้อง หากคือการที่คนแต่ละคนนั้นยังไม่สนใจ - ไม่ใส่ใจ - ละเลย - ขี้เกียจ - ไม่อยากยุ่งเกี่ยว - เผอเรอ - ฯลฯ อันเป็นท่าทีตามความเคยชินเดิมต่อการจัดการกับของเหลือที่เกิดขึ้นจากการบริโภคของตนเอง ซึ่งเมื่อ “กิลส” ดังกล่าวของแต่ละคนมาอยู่รวมกัน จึงเกิดเป็น ภาวะขาด “สำนักสาธารณะ” ร่วมกันต่อปัญหา ของชุมชนส่วนรวม

คำตอบที่ยั่งยืน คือ การเสริมสร้าง สังคมที่รู้บริโภคอย่างพอดี มีสำนักแห่งการบริโภคที่ “ไม่สร้างขยะ” เกิดขึ้นเป็น วัฒนธรรมดำรงอยู่ในชุมชน

หนทางสู่คำตอบ ใช้วิธีการเร้ากุศล ชักชวนคนร่วมกัน (๑.) ทำ “ทาน” แก่สิ่งแวดล้อม ด้วยการเสียสละเวลาพิจารณาให้มองเห็นในความเป็น “สิ่งจะแห่งวัสดุ” ของขยะแต่ละชิ้น ตัวอย่างเช่น หีบห่อบรรจุภัณฑ์ที่เป็นขยะส่วนใหญ่แท้จริงแล้วยังมีคุณค่าในความเป็น “ทรัพยากร” (กระดาษ, พลาสติก, โลหะ, ฯลฯ) อยู่ทั้งสิ้น ดังนั้น การ (๒.) ช่วยกันแยกประเภทขยะอย่างละเอียดเพื่อส่งกลับใช้ประโยชน์แทนที่จะทิ้งไป คือการ “เปลี่ยนขยะเป็นทรัพยากร” นั้น จึงเป็น “ศีล” ของชุมชน ที่ต้องรักษาและฝึกฝนจนเคยชิน จนถึงการที่ (๓.) แต่ละคน หมั่น “ภาวนา” ใช้สติและปัญญาตรวจสอบและปรับเปลี่ยนวิถีการบริโภค เพื่อที่จะ “ไม่สร้างขยะ” ขึ้นในชีวิตประจำวัน

๓. พัฒนาการของ “ฐานคิด - กิจกรรม - ผลลัพธ์ - การจัดการความรู้”

วงจรพัฒนาการของ “ฐานคิด - กิจกรรม - ผลลัพธ์ - การจัดการความรู้”

ลำดับพัฒนาการของ ฐานคิด - กิจกรรม - ผลลัพธ์ - การจัดการความรู้

ข้อมูลช่วงดำเนินโครงการ ๑๘ เดือนแรก ระหว่าง กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ - สิงหาคม ๒๕๔๘

ฐานคิด

ระยะที่ ๑ - มุ่ง "งาน" - สถิติขณะทั้ง กทม. ถัดลง - แยกขยะได้ถูกต้อง - ความสะอาดเรียบร้อยของอาคารสถานที่

ช่วงเวลา ครั้งที่เก็บสถิติ	กิจกรรม	ผลลัพธ์ เฉลี่ยน้ำหนักขยะ -กก./วัน / (% เทียบ มาตรฐาน)	การจัดการความรู้ หลังประเมินผลลัพธ์ แต่ละช่วง
<p>ภาค ๓/๔๖</p> <p>ครั้งที่ ๑</p> <p>๕ - ๑๑ ก.พ. ๔๗</p> <p>การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้ง "เศษอาหาร" ของครัวและแม่บ้าน คือก้าวแรกที่สำคัญของการนำความรู้สู่การปฏิบัติจริง</p>	<ul style="list-style-type: none"> จัดตั้งฝ่ายจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม คัดแยกขยะครั้งแรก เพื่อสำรวจประเภทและปริมาณ หาค่าฐาน (baseline) ก่อนเริ่มการรณรงค์ จัดเตรียมพื้นที่โรงแยกขยะและแปลงหมักปุ๋ย เปิดใช้งานทันที คุยกับฝ่ายครัวและแม่บ้าน ชี้แจงเรื่องไม่นำ "เศษอาหาร" จากจุดล้างจานแต่ละอาคารทิ้งลงถัง แต่ให้รวบรวมเพื่อส่งบ่อเลี้ยงปลา 	<p>๒๐๖</p> <p>(๑๐๐% - มาตรฐาน)</p> <ul style="list-style-type: none"> ได้ตัวเลขน้ำหนักรวมขยะทั้งหมด. ต่อวัน ก่อนเริ่มต้นกิจกรรม (ค่าฐาน) และข้อมูลพฤติกรรมทำแต่ละจุดย่อย ทีม สวส. ได้ความรู้สึก "อิน" กับปัญหา จากการ ได้ลงมือแยกขยะด้วยตนเอง <p>ใช้ข้อมูลความรู้จากความเป็นจริง ส่งต่อไปยังการสร้างกิจกรรมเพิ่ม</p>	<ul style="list-style-type: none"> พบวาระครั้งหนึ่งของขยะทั้งหมดคือ "เศษอาหาร" หาข้อมูลขยะประเภทต่างๆ ออกแบบระบบคัดแยกและจัดการตามแต่ละประเภท ออกแบบชุดถังแยกขยะริมทางเดิน ให้รับกับระบบจัดการที่ออกแบบไว้ กระบวนการเรียนรู้เชิงประจักษ์จากการร่วมกันแยกขยะ สามารถส่งผลตรงและแรงต่อการสร้างความเข้าใจใหม่ และ "เจตจำนง" ใหม่
<p>ครั้งที่ ๒</p> <p>๒๖ ก.พ. - ๓ มี.ค. ๔๗</p> <p>เริ่มมีการนำความรู้จากช่วงหนึ่งส่งต่อไปยังช่วงต่อไป</p>	<ul style="list-style-type: none"> เริ่มกิจกรรมชักชวนครูและเจ้าหน้าที่เป็นอาสาสมัครช่วยคัดแยกขยะเก็บสถิติรายเดือน เริ่มตั้งชุดถังแยกขยะริมทางเดินและโรงอาหาร เลิกการใช้ถังขยะแบบทิ้งรวม 	<p>๑๑๔</p> <p>(๕๕%)</p> <ul style="list-style-type: none"> ครัวและแม่บ้านเริ่มเก็บ "เศษอาหาร" ขยะลดไปเกือบครึ่ง อาสาสมัครกลุ่มแรกภูมิใจที่ได้ร่วมรับรู้และแก้ปัญหา และยินดีช่วยเป็นแกนนำ 	<ul style="list-style-type: none"> เริ่มต้นด้วยการสืบสาวให้สุด จนเห็นเส้นทางระบบทั้งหมดและจุดตัน ที่อาจต้องการการปรับเปลี่ยนเพียงเล็กน้อย แต่หากตรงจุดก็จะสามารถก่อผลลัพธ์ที่ชัดเจนได้ กระบวนการใช้ใจอาสาสมัครเข้าเผชิญปัญหาของส่วนรวม ก่อเกิดพลังกลุ่มที่เข้มแข็ง
<p>ครั้งที่ ๓</p> <p>๒๕ มี.ค. - ๒ เม.ย. ๔๗</p> <p>ทดลองปรับแต่งวิธีการจัดกิจกรรม เพื่อสะสมเชิงคุณภาพ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ผู้บริหารมอบของที่ระลึกจากขยะรีไซเคิลให้แก่อาสาสมัคร จัดกิจกรรมอาสาสมัครช่วยแยกขยะเพื่อเก็บสถิติอย่างต่อเนื่อง ทุกสัปดาห์แรกของเดือน จัดวงคุยชี้แจงระบบแยกขยะที่ละส่วนสำนักงานและชั้นเรียน มีอาสาสมัครเป็นผู้ช่วยติดตามดูแล โรงคัดแยกขยะรีไซเคิลครั้งแรกจากการแยกรีไซเคิล ๗ จำพวก เลิกใช้และรื้อทิ้งคอกเก็บขยะเดิม จัดพื้นที่ตั้งถังขยะส่ง กทม. จุดใหม่อยู่ในที่ทุกคนมองเห็นได้ ปรับปรุงการจำแนกรีไซเคิลในโรงคัดแยกให้ละเอียดขึ้นเป็นประมาณ ๒๐ จำพวก 	<p>๖๕</p> <p>(๓๒%)</p> <ul style="list-style-type: none"> ครูเริ่มใช้พื้นที่โรงคัดแยกและแปลงหมักปุ๋ยจัดกิจกรรมลงสู่ชั้นเรียน คนเริ่มใช้ชุดถังแยกขยะริมทางเดิน แม้ยังมีทิ้งปนมาก แต่ทำให้ขยะลดลงได้ ๑ ใน ๕ มีครูและเจ้าหน้าที่หมุนเวียนมาเป็นอาสาสมัครทุกเดือน แต่ละชั้นเรียนและสำนักงานทยอยเริ่มจัดระบบคัดแยกขยะของตนเอง น้ำหนักรีไซเคิลที่แยกขายได้ ๐.๘ ตัน ภายใน ๒ เดือนแรก กองปุ๋ยหมักเริ่มส่งกลิ่นและมีแมลงวันเป็นจำนวนมาก 	<ul style="list-style-type: none"> ป้ายข้อมูลบรรยายละเอียดตามชุดถังแยกขยะไม่สามารถสื่อสารได้ผล ทั้งกับกลุ่มเด็กเล็กที่ยังอ่านไม่ได้ หรือผู้ใหญ่ที่ไม่ค่อยได้อ่าน ค้นหาข้อมูลวิธีการใช้น้ำสกัดชีวภาพในการทำปุ๋ยหมัก มูลค่ารีไซเคิลจะเพิ่มขึ้น หากจำแนกประเภทได้อย่างละเอียด ค้นหาข้อมูลพลาสติกที่รีไซเคิลได้ในระบบสากล จำแนกออกเป็น ๗ ชนิด รับข้อมูลว่าถุงพลาสติกสามารถส่งขายรีไซเคิลได้ถ้าสะอาด ค้นหาข้อมูลการรีไซเคิลขยะที่ยังไม่มีคนรับซื้อ เช่นกล่องนม

ช่วงเวลา ครั้งที่เก็บสถิติ	กิจกรรม	ผลลัพธ์ เฉลี่ยน้ำหนักขยะ -ก.ก./วัน / (% เทียบ มาตรฐาน)	การจัดการความรู้ หลังประเมินผลลัพธ์ แต่ละช่วง
ภาค ๑/๔๗ ครั้งที่ ๔ ๒๘ พ.ค. - มิ.ย. ๔๗ ช่วงพัฒนาความรู้ ก้าวกระโดด และชักชวน พากันทะเลาะความเคยชิน เดิมออกไป	<ul style="list-style-type: none"> ปรับปรุงรูปลักษณ์ชุดถังแยกขยะให้ดึงดูดใจ แยกสีแต่ละประเภทใส่รูปการ์ตูนให้จำได้ง่ายขึ้น จัดรายการเสวนาเรื่องรีไซเคิล กล่องนมเป็นกรีนบอร์ด ทีมโรงเรียนเล็กนำร่องโครงการหุบชีวิตขยะกล่องนมผู้กรีนบอร์ด 	<p>๔๖ (๒๒%)</p> <ul style="list-style-type: none"> การทิ้งปะปนกันในถังแยกขยะลดลง แยกได้ถูกต้องมากขึ้น จำนวนขยะกล่องนมทิ้ง กทม. ลดลงจากวันละ ๔๖๐ ชิ้น เหลือวันละ ๔๕ ชิ้น ขยะทิ้ง กทม. ที่เหลืออยู่ส่วนใหญ่คือถุงพลาสติก 	<ul style="list-style-type: none"> นอกจากสะอาด สวยงามดึงดูดใจแล้ว ถังแยกขยะยังต้องสามารถที่จะสื่อสารให้เข้าถึงผู้ใช้ได้ง่าย แม้เด็กวัยเล็กก็สามารถเรียนรู้เรื่องแยกขยะได้อย่างรวดเร็ว และมีความกระตือรือร้นสูง แต่ต้องการผู้ใหญ่คอยชี้แนะและร่วมทำไปด้วยอย่างสม่ำเสมอ
ครั้งที่ ๕ ๒๕ มิ.ย. - ๕ ก.ค. ๔๗ การขยายกระแสพฤติกรรม ไม่สร้างขยะจากโรงเรียนสู่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> เปิด “ศูนย์จัดการขยะชุมชน” รับขยะจากบ้าน กระตุ้นให้มีการจัดการแยกขยะในครัวเรือนของครูและผู้ปกครอง 	<p>๓๘ (๑๘%)</p> <ul style="list-style-type: none"> ผู้ปกครองกลุ่มแรกเริ่มใช้งาน “ศูนย์ขยะชุมชน” เกิดแนวร่วมปลูกกระแสแยกขยะในโรงเรียนให้แรงขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> การเริ่มแยกขยะของกลุ่มเด็กนักเรียนช่วยโน้มน้าวให้เกิดความร่วมมือจากผู้ปกครองได้ ความร่วมมือของกลุ่มผู้ปกครองกลับมาช่วยกระตุ้นกลุ่มครูและบุคลากร
ครั้งที่ ๖ ๔ - ๑๐ ส.ค. ๔๗ การนำความรู้ออกเผยแพร่ สู่ภายนอก ทำให้ได้บท ทวนตนเองและเพิ่มความ มั่นใจในแนวทางนี้มากขึ้น	<ul style="list-style-type: none"> ส่งโครงการ “ของเสียเหลือศูนย์” เข้าประกวดโครงการ “โรงเรียนสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมดีเด่นฯ” 	<p>๔๖ (๒๒%)</p> <ul style="list-style-type: none"> ได้รับเลือกเข้าร่วมแรกของโครงการ “โรงเรียนสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมดีเด่นฯ” 	<ul style="list-style-type: none"> การถูกจับตาจากสื่อและสังคมภายนอกช่วยเสริมความชอบธรรมของโครงการ และสร้างความรู้สึกร่วมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวแก่ทุกฝ่าย
ภาค ๒/๔๗ ครั้งที่ ๗ ๒๗ ก.ย. - ๑ ต.ค. ๔๗ ขยายการรับรู้สู่วงกว้างใน เชิงขอความร่วมมือไม่ สร้างขยะ ก้าวกระโดด ใหม่ในการเปลี่ยนแปลง ความเคยชินของคนอื่นๆ ที่รู้สึกว่ายาก แต่เมื่อได้ลง มือทำโดยมีกลไกรองรับก็ พบว่าง่ายกว่าที่คิด	<ul style="list-style-type: none"> จัดทำโปสเตอร์รณรงค์ ๕ แบบ ในนามโครงการเข้าประกวด “โรงเรียนสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อม” “ซื้อ-ขาย ไม่สร้างขยะ” ระยะที่ ๑ รณรงค์ซื้อของใส่จานแทนใส่ถุง บริเวณร้านค้าและตลาดนัด โดยมีการจัดสร้างมุมนั่งทานและจุดล้างจานใหม่ที่สวยงาม 	<p>๓๕ (๑๗%)</p> <ul style="list-style-type: none"> เด็กและผู้ปกครองส่วนหนึ่งซื้ออาหารใส่จาน นั่งทานในร้าน และล้างจานเอง ทำให้จำนวน ขยะถุงพลาสติก บริเวณร้านค้าเริ่มลดลง 	<ul style="list-style-type: none"> การจัดเตรียมสาธารณูปโภค และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกช่วยให้คนตัดสินใจเข้าร่วมมือได้ง่ายขึ้น
ครั้งที่ ๘ ๑ - ๕ พ.ย. ๔๗ และ ครั้งที่ ๙ ๑๓ - ๑๗ ธ.ค. ๔๗ ช่วงเวลาแห่งความอดทน และเพียรพยายาม ปรับเปลี่ยนวิธีการ และแก้ปัญหาต่างๆ	<ul style="list-style-type: none"> เดินสายเยี่ยมชั้นเรียน ทดลองใช้กิจกรรม “ขยะในดวงใจ” สื่อให้ขบคิดถึงความหมายของ “ขยะ” และ “ทรัพยากร” จัดทำกล่อง “สถานีรีไซเคิล” เพื่อชวนให้ล้างขยะกล่องนมและวัสดุผสมสังรีไซเคิล ได้ คิดตั้ง ๒๐ จุด ทุกชั้นเรียน สำนักงาน และบริเวณร้านค้า 	<p>๓๒ (๑๖%)</p> <ul style="list-style-type: none"> กลุ่มเด็กเล็กแสดงความสนใจชัดเจนกว่าเด็กโตและครู <p>๔๔ (๒๑%)</p> <ul style="list-style-type: none"> ขยะกล่องนมและวัสดุผสมลดลงในชั้นเด็กเล็ก แต่ยังไม่ค่อยได้ผลในชั้นมัธยม 	<ul style="list-style-type: none"> กิจกรรมเชิงประจักษ์แม้สนุกแต่ยังขาดพลัง หากไม่มีการได้ลงมือปฏิบัติจริงมารองรับ เด็กเล็กยอมรับการปรับพฤติกรรมได้ง่ายกว่าเด็กโต ที่เริ่มมีอัตถัักษณ์ มุ่งหา “วิชาการ” และไม่ค่อยรับเรื่องที่อยู่นอกความสนใจ

<p>ช่วงเวลา ครั้งที่เก็บสถิติ</p>	<p>กิจกรรม</p>	<p>ผลลัพธ์ เฉลี่ยน้ำหนักขยะ - ก.ก. /วัน / (% เทียบ ฐานงาน)</p>	<p>การจัดการความรู้ หลังประเมินผลลัพธ์ แต่ละช่วง</p>
<p>ภาค ๓/๔๗</p> <p>ครั้งที่ ๑๐ ๕ - ๑๑ ม.ก. ๔๗</p> <p>ครั้งที่ ๑๑ ๑๕ - ๒๑ ก.พ. ๔๗</p> <p>ครั้งที่ ๑๒ ๒๑ - ๒๕ มี.ก. ๔๗</p> <p>พบความเข้าใจใหม่อีก ระดับหนึ่งที่สำคัญ เป็นตัว อุปสรรคใหญ่ที่ทำให้ทหาย ความสำเร็จของโครงการ และนำไปสู่การปรับฐาน คิดมุ่งพัฒนาคุณภาพ ภายในของจิตใจเป็นหลัก</p>	<ul style="list-style-type: none"> “ซื้อ-ขาย ไม่สร้างขยะ” ระยะที่ ๒ เลิกจำหน่าย <u>ถุงพลาสติกและ โฟม</u> ในร้านค้าและตลาดนัด พร้อม ผนวกใช้ภาชนะรีไซเคิล (ถุงผ้า ตะกร้า ปิ่นโต) ทดลองหลักสูตร “ปฏิบัติการ สิ่งแวดล้อม” ให้แก่ชั้นมัธยม ๔ สัปดาห์ละ ๒ คาบ ตลอดทั้งภาค เรียน (แยกขยะ-ทำปุ๋ยหมัก-เยี่ยมชม ชุมชนขยะหนองแขมของ กทม.) ชวนครูมัธยม ๑ นำร่อง “ชั้นเรียน ปลอดขยะ” ให้นักเรียนจัดระบบ แยกขยะของชั้นเรียน โดยไม่มีถัง “ขยะทั่วไป” (ทิ้งรวม) 	<p>๓๑ (๑๕%)</p> <ul style="list-style-type: none"> จำนวนขยะพลาสติกทั้ง กทม. ลดลงจากวันละ ๒,๗๐๐ ชัน เหลือวันละ ๑,๗๐๐ ชัน มีทั้งการสนับสนุน และกระแส ด้านในระยะแรกจากกลุ่มผู้ซื้อ โดยเฉพาะผู้ปกครอง 	<ul style="list-style-type: none"> ขยะพลาสติกที่เหลือ ๒ กลุ่มคือ ถูกกับข้าวจากครัว กับบรรจุภัณฑ์ จากร้านค้า (ซองไอศกรีม ถ้วย และกล่องขนม) ที่ไม่ล้าง ความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อ มี อิทธิพลสูงต่อกลุ่มผู้ค้า ซึ่งทั่วไป ไม่มีศรัทธาในเรื่องนี้ ทุกข์ใจเพราะรู้สึกทำผู้อื่นยุ่งยาก
<p>ภาค ๑/๔๗</p> <p>ครั้งที่ ๑๓ ๒๕ - ๓๑ พ.ก. ๔๗</p> <p>ปรับความเข้มแข็งของทีม</p>	<ul style="list-style-type: none"> โรงเรียนประถมชวนจัดอบรมเชิง ปฏิบัติการคัดแยกขยะให้คณะครู ทั้งหมด มีกลุ่มครูแกนนำที่ เคย เป็นอาสาสมัครแยกขยะเป็นผู้ช่วย เพื่อผลักดัน “ชั้นเรียนปลอดขยะ” 	<p>๒๓ (๑๓%)</p> <ul style="list-style-type: none"> ปลายทาง <u>เด็กส่วนใหญ่บอก ว่าเข้าใจและรู้ว่าเป็นสิ่งดี แต่ ไม่อยากแยกขยะเพราะขี้เกียจ</u> 	<ul style="list-style-type: none"> ปัญหาไม่ใช่ขาด “ความรู้” แต่ เพราะคนเรามี “กิเลส” (ขี้เกียจ ฯลฯ) เป็นตัวสกัดกั้นไม่ให้ทำ เรื่องที่ (ตัวเองว่า) “ดี” ได้สำเร็จ การมีวิถีฝึกฝนกำกับตนเองอย่าง สม่ำเสมอจนติดเป็นลักษณะนิสัย สามารถช่วยเอาชนะความ เคยชินเดิมได้
<p>ครั้งที่ ๑๔ ๑๒ - ๑๗ ก.ก. ๔๗</p> <p>ทำงานอย่างเอาใจใส่ใน รายละเอียดและประณีต ยิ่งขึ้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> ประถม ๕ บูรณาการกิจกรรม แยกขยะกับหน่วยการเรียนสถิติ ประกาศผลประกวด “โรงเรียน สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมฯ” ติด อันดับ ๑ ใน ๕ โรงเรียนดีเด่น ของประเทศ 	<p>๒๔ (๑๒%)</p> <ul style="list-style-type: none"> ครูประถมชวนนักเรียนจัด ระบบ “ชั้นเรียนปลอดขยะ” ทุกชั้นเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> การใช้ “สามัคคีธรรม” ช่วยให้ กลุ่มตั้งหลักเริ่มต้นทำเรื่องใหญ่ และยาก ได้อย่างพร้อมเพรียงกัน ครูยิ่งเอาใจใส่ เด็กก็ยิ่งแสดง ความมุ่งมั่น ตั้งใจ และทำได้ อย่างละเอียดประณีต ขยะเกิดจาก “ทรัพยากร” ต่าง ชนิดอยู่ร่วมกัน <u>ยิ่งแยกละเอียด ก็ยิ่ง ไม่มีขยะ</u>
<p>ครั้งที่ ๑๕ ๑๕ - ๑๗ ส.ก. ๔๗</p> <p>มุ่งไปข้างหน้าด้วย กระบวนการเร้ากุศล</p>	<ul style="list-style-type: none"> เริ่มวางตู้ “สถานีรีไซเคิล พลาสติก” ริมทางเดิน ชวนให้ทุกคนเปลี่ยน ขยะเป็นทรัพยากรได้โดยไม่ต้อง มีถัง กทม. เลย แจ้งชั้นเรียนเรื่องเตรียมเลิกใช้ ถังขยะ กทม. ริมทางเดินในภาค เรียนหน้า โดยจะให้ไปใช้บริการ ของตู้ “สถานีฯ” แทน 	<p>๒๑ (๑๐%)</p> <ul style="list-style-type: none"> นักเรียนและผู้ปกครองเริ่มใช้ “สถานีฯ” ขยะในถังริมทาง เดินลดลงอย่างชัดเจน สภาพรีไซเคิลที่แยกได้สะอาดดีมาก เด็กบางส่วนเริ่มมีนิสัยแยก ขยะทั้งในและนอกโรงเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> สิ่งอำนวยความสะดวกที่ตั้งใจ ออกแบบให้รูปลักษณ์ต่างไป จากเดิม สร้างอย่างพิถีพิถัน สวยงาม ช่วยปลูก “สติ” ผู้ใช้ ให้ เห็นว่าเรื่อง “ขยะ” ไม่สกปรก น่ารังเกียจ แต่สามารถจัดการได้ ถ้าทุกคนช่วยกัน วินัยเกิดได้จากนั้นทะบวงฝึกฝน

๔. สรุปบทเรียนจากการดำเนินงาน

- กระบวนการ “จัดการความรู้” ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวงจรการเรียนรู้และพัฒนาตัวโครงการเอง ที่โดยมีวงจรที่เริ่มต้นจาก “ฐานคิด” กำหนดเป้าหมายไปสู่การออกแบบและลงมือทำ “กิจกรรม” ที่ก่อ “ผลลัพธ์” ถูกประเมิน วิเคราะห์ และจัดการสังเคราะห์เป็นชุดข้อมูลความรู้ใหม่ ส่งกลับไปปรับเปลี่ยน “ฐานคิด” เพื่อออกแบบ “กิจกรรม” ต่อไป และต่อไปอีกตามลำดับ

- ตัวผู้ขับเคลื่อนโครงการเองค้นพบว่า เมื่อ “ฐานคิด” ของคนนั้นเปลี่ยนจาก “มุ่งจัดการขยะ” ไปสู่การ “พัฒนาคุณภาพชีวิตคน” นั้น “วิธีการ” ก็จะค่อยๆ เปลี่ยนไปตามลำดับของความรู้และความเข้าใจใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น จากแต่แรกที่มุ่ง

เอา “งาน” เป็นตัวตั้ง คือ อยากเห็นขยะลดลง มีการแยกขยะ ได้ถูกต้องมาเป็นมุ่งเอา “คน” เป็นตัวตั้ง คือการชักชวนคนมาทำความดี หรือจากเดิมที่จับยัดงาน “เปลี่ยนขยะเป็นทรัพยากร” เอาไว้เป็นที่หมาย จนทุกฝ่ายรู้สึกเครียด อึดอัด เป็นทุกข์และต่อต้าน ค่อยๆ เปลี่ยนไปจ้ออาศัยเป็นเส้นทางสร้างความเคยชินใหม่ เป็นแบบฝึกหัดสร้างวิถีชีวิตใหม่ด้วยการมีฐานคิดใหม่ที่มุ่งทำให้คนในชุมชนรู้สึก “มีความสุขกับการทำงาน” ทำบุญให้แก่สิ่งแวดล้อม ด้วยการพัฒนาตนเอง เพื่อเปลี่ยนแปลง

พฤติกรรม การบริโภคที่จะช่วยลดการเบียดเบียนธรรมชาติให้น้อยลง

- โดยที่ตัวชี้วัดใหม่ ก็คือ “วินัย” ที่เปลี่ยนไป คือเมื่อมีผู้ที่ได้ทำแล้วเกิดความรู้สึกดีๆ ขึ้นกับตัวเอง เหมือนเห็นปาฏิหาริย์ที่เนรมิตขึ้นด้วยมือตนเอง ก่อผลเป็นรูปธรรมชัดเจนขึ้นตรงหน้า คือขยะหายไป และสิ่งแวดล้อมดีขึ้น และทำต่อเนื่องสม่ำเสมอจนกลายเป็น **วินัยแห่งชีวิต** ภายในตัวเอง โดยไม่ต้องให้ใครมาคอยกำกับ ทั้งขณะที่อยู่ภายในหรือนอกโรงเรียน ทั้งนี้เพราะตนเกิดสติปัญญาเข้าถึงคุณค่าของงานนี้ ว่าเป็นเรื่องของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตัวเอง ที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่นไปพร้อมกัน
- ขณะเดียวกัน ความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกส่วนใหญ่ภายในโรงเรียน ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ที่ช่วยกันแยกขยะอย่างได้ผล จนภูเขาขยะของโรงเรียนหายไป ตามมาด้วยการได้รับรางวัล “โรงเรียนสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมดีเด่นฯ” ของสมาคมสร้างสรรณ์ไทย ก็ได้กลายเป็นการตอกย้ำปรากฏการณ์ของ **“พลังเล็กๆ ที่ร่วมกันสร้างปาฏิหาริย์อันยิ่งใหญ่”** ให้เป็นผลสำเร็จขึ้นมาได้ ก่อเกิดบรรยากาศแห่งความอบอุ่น ผูกพัน และช่วยเสริมสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งร่วมกันและกันได้อย่างดี
- ท้ายสุด องค์ความรู้เรื่องการ “เปลี่ยนขยะเป็นทรัพยากร” อันได้แก่วิธีการริโซเคลแบบต่างๆ ตลอดจนการผลิตและใช้น้ำสกัดชีวภาพในการทำปุ๋ยหมักที่เกิดขึ้นในช่วงต้น จึงเป็นส่วนช่วยก่อให้เกิดการจัดการความรู้ ในการสื่อสารชวนเชิญให้คนเข้าถึงวิถีแห่งการ “ปฏิบัติธรรม” ผ่านการร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งก็จะส่งผลกลับไปพัฒนาตัวองค์ความรู้ทางเทคนิคในเบื้องต้นนั้นให้มีความละเอียดประณีตขึ้นเป็นลำดับ กลับมาต่อยอดกันเรื่อยไป ทั้ง “งาน” และ “คน” อย่างไม่รู้จบ

๕. คณะผู้ขับเคลื่อนโครงการ

สมาชิกรุ่นบุกเบิกของ ฝ่ายจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โรงเรียนรุ่งอรุณ (ก.พ. ๔๗)

๑. ครูตุง - นายอภิวัฒน์ เจริญอักษร

อดีตวิศวกรบริษัทก๊าซธรรมชาติกลางอ่าวไทย ที่กลับใจหันมาทำงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เริ่มต้นชีวิตครูที่โรงเรียนรุ่งอรุณ ด้วยการสอนวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมต้น ก่อนจะทดลองริเริ่มงานพัฒนาศูนย์เรียนรู้นอกห้องเรียนเพื่อมุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ที่เริ่มต้นด้วย *ปฏิบัติการสลายภูเขาขยะ* ของโรงเรียน เนื่องจากเห็นโอกาสในการสร้าง *กระบวนการเรียนรู้จากสภาพปัญหาจริง* ในแบบที่จะส่งผลดีตรงสู่จิตสำนึก สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน และก่อผลกระทบ (*impact*) ต่อการสร้างสรรคสิ่งแวดล้อมให้ปรากฏขึ้นจริง ได้อย่างเป็นรูปธรรม

๒. ครูปุย - นางปราณี หวาดเปี้ย

ด้วยความที่เป็นครูอนุบาลมานาน ครูปุยจึงใจดี และมีความถนัดในการสื่อสารกับเด็กเล็กๆ เป็นพิเศษ นอกจากนี้ยังเป็นผู้มีอุปนิสัยละเอียดลออ ห่วงใยเรื่องสุขภาพ และรักความสะอาดเป็นอย่างมาก จึงหมั่นจัดการดูแลรักษาพื้นที่และอุปกรณ์ต่างๆ ในโรงคัดแยกให้มีความสะอาด เรียบร้อย สวยงาม ไว้คอยให้บริการแก่ทุกคนที่มาใช้งาน สมกับที่ได้รับฉายาว่า “คุณนายสะอาด”

๓. พี่จักรชัย - นายจักรชัย กุลวงษ์

เคยฝันอยากเป็นนักร่อนลูกทุ่ง แต่เมื่อเส้นทางชีวิตผกผันมาเป็นเจ้าหน้าที่งานปฎิชีวภาพของฝ่ายสิ่งแวดล้อมฯ พี่จักรชัยถึงได้พบศักยภาพที่ซ่อนเร้นอยู่ของตนเอง ว่าเป็นคนชอบเรียนรู้ ชอบค้นคว้าทดลอง และยังชอบบอกเล่า แบ่งปันประสบการณ์ให้แก่เด็กๆ และทุกคนที่แวะมาเยี่ยมชมเรือนหมักปุ๋ยชีวภาพ พร้อมคอยตอบคำถามว่า “เศษอาหารกลับคืนสู่ดินดีให้เด็กๆ นำไปปลูกผักได้อย่างไร” อย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย